C/2024/6813

2024 11 29

TARYBOS REKOMENDACIJA

2024 m. spalio 21 d.

dėl Estijos ekonominės, biudžeto, užimtumo ir struktūrinės politikos

(C/2024/6813)

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 121 straipsnio 2 dalį ir 148 straipsnio 4 dalį,

atsižvelgdama į 2024 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 ([1]), ypač į jo 3 straipsnio 3 dalį,

atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,

atsižvelgdama į Europos Parlamento rezoliucijas,

atsižvelgdama į Europos Vadovų Tarybos išvadas,

atsižvelgdama į Užimtumo komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Socialinės apsaugos komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Ekonominės politikos komiteto nuomonę,

kadangi:

(1) 2021 m. vasario 19 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241 ([2]), kuriuo nustatyta Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – Priemonė). Pagal Priemonę valstybėms narėms teikiama finansinė parama reformoms ir investicijoms įgyvendinti, t. y. Sąjungos finansuojama fiskalinė paskata. Pagal Europos ekonominės politikos koordinavimo semestro prioritetus Priemone padedama užtikrinti ekonomikos bei socialinį atsigavimą ir įgyvendinti tvarias reformas ir investicijas, visų pirma reformas ir investicijas siekiant skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas ir didinti valstybių narių ekonomikų atsparumą. Ja taip pat padedama stiprinti viešųjų finansų būklę ir skatinti augimą ir darbo vietų kūrimą vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu, gerinti teritorinę sanglaudą Sąjungoje ir remti tolesnį Europos socialinių teisių ramsčio įgyvendinimą;

(2) 2023 m. vasario 27 d. priimtu Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2023/435 ([3]) (toliau – „REPowerEU“) siekiama laipsniškai panaikinti Sąjungos priklausomybę nuo Rusijos iškastinio kuro importo. Tai padėtų užtikrinti Sąjungos energetinį saugumą ir įvairinti jos energijos tiekimo šaltinius, kartu didinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių naudojimą, energijos kaupimo pajėgumus ir energijos vartojimo efektyvumą; Estija į nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukė naują skyrių „REPowerEU“, kad būtų galima finansuoti pagrindines reformas ir investicijas, kurios padės pasiekti „REPowerEU“ tikslus;

(3) siekdama padėti priimti politikos sprendimus ir sudaryti pagrindines augimo didinimo sąlygas, 2023 m. kovo 16 d. Komisija paskelbė komunikatą „Ilgalaikis ES konkurencingumas. Perspektyvos po 2030 m.“. Komunikate išdėstyti devyni vieni kitus stiprinantys konkurencingumo veiksniai. Tarp tų veiksnių, kaip itin svarbūs politikos prioritetai reformų ir investicijų srityje siekiant įveikti dabartinius su našumu susijusius iššūkius ir didinti ilgalaikį Sąjungos ir

([1]) OL L, 2024/1263, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (OL L 57, 2021 2 18, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([3]) 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „REPowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB (OL L 63, 2023 2 28, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

jos valstybių narių konkurencingumą, yra prieiga prie privačiojo kapitalo, moksliniai tyrimai ir inovacijos, švietimas ir įgūdžiai, taip pat veikianti bendroji rinka. 2024 m. vasario 14 d. Komisija paskelbė komunikatą pavadinimu „2024 m. metinė bendrosios rinkos ir konkurencingumo ataskaita“. Tame komunikate išsamiai aptariami Europos bendrosios rinkos konkurenciniai pranašumai ir jai kylantys iššūkiai, analizuojant per metus įvykusius pokyčius, suskirstytus pagal nustatytus devynis konkurencingumo veiksnius;

(4) 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija priėmė 2024 m. metinę tvaraus augimo apžvalgą, kuria pradedamas 2024 m. Europos semestras. 2024 m. kovo 22 d. Europos Vadovų Taryba pritarė 2024 m. metinėje tvaraus augimo apžvalgoje išdėstytiems prioritetams, grindžiamiems keturiais konkurencingo tvarumo aspektais. 2023 m. lapkričio 21 d. Komisija pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1176/2011 ([4]) taip pat priėmė 2024 m. įspėjimo mechanizmo ataskaitą – joje Estija nenurodyta kaip viena iš valstybių narių, kuriose gali būti susidaręs disbalansas arba gali kilti jo susidarymo rizika ir dėl kurių reikės parengti nuodugnią apžvalgą. Tą pačią dieną Komisija taip pat priėmė nuomonę dėl Estijos 2024 m. biudžeto plano projekto. Be to, Komisija priėmė rekomendaciją dėl Tarybos rekomendacijos dėl euro zonos ekonominės politikos ir pasiūlymą dėl 2024 m. bendros užimtumo ataskaitos, kurioje analizuojamas užimtumo politikos gairių ir Europos socialinių teisių ramsčio principų įgyvendinimas. Taryba Rekomendaciją dėl euro zonos ekonominės politikos ([5]) (toliau – 2024 m. rekomendacija dėl euro zonos) priėmė 2024 m. balandžio 12 d., o bendrą užimtumo ataskaitą – 2024 m. kovo 11 d.;

(5) 2024 m. balandžio 30 d. įsigaliojo naujoji Sąjungos ekonomikos valdymo sistema. Sistema apima naują Reglamentą (ES) 2024/1263 dėl veiksmingo ekonominės politikos koordinavimo ir daugiašalės biudžeto priežiūros, iš dalies pakeistą Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1467/97 ([6]) dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo ir iš dalies pakeistą Tarybos direktyvą 2011/85/ES ([7]) dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms. Naujosios ekonomikos valdymo sistemos tikslai – skatinti patikimus ir tvarius viešuosius finansus, tvarų ir integracinį augimą bei atsparumą reformomis bei investicijomis ir užkirsti kelią perviršiniam valdžios sektoriaus deficitui. Naująja ekonomikos valdymo sistema taip pat skatinama nacionalinė atsakomybė ir daugiau dėmesio skiriama vidutinės trukmės laikotarpiui kartu su veiksmingesniu bei nuoseklesniu vykdymo užtikrinimu. Kiekviena valstybė narė turi pateikti Tarybai ir Komisijai nacionalinį vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane išdėstomi valstybės narės fiskaliniai, reformų ir investicijų įsipareigojimai ir jis apima 4 arba 5 metų planavimo laikotarpį, priklausomai nuo įprastos nacionalinio teisėkūros ciklo trukmės. Nacionaliniame vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniame struktūriniame plane nustatytas grynųjų išlaidų ([8]) planas turi atitikti Reglamento (ES) 2024/1263 reikalavimus, įskaitant reikalavimus užtikrinti, kad valdžios sektoriaus bendroji skola būtų pradėta patikimai mažinti arba ir toliau būtų patikimai mažinama ne vėliau kaip iki koregavimo laikotarpio pabaigos arba kad ji išliktų apdairaus lygio, mažesnė nei 60 % bendrojo vidaus produkto (BVP), ir kad per vidutinės trukmės laikotarpį valdžios sektoriaus deficitas būtų sumažintas iki žemesnio už 3 % BVP pamatinę Sutarties vertę lygio ir (arba) toks išliktų. Jeigu valstybė narė įsipareigoja vykdyti atitinkamas reformas ir investicijas pagal Reglamente (ES) 2024/1263 nustatytus kriterijus, koregavimo laikotarpis gali būti pratęstas ne ilgiau kaip trejiems metams. Siekdama padėti tuos nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus parengti, 2024 m. birželio 21 d. Komisija paskelbė gaires dėl informacijos, kurią valstybės narės turi pateikti savo nacionaliniuose vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose ir savo metinėse pažangos ataskaitose. Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 5 ir 36 straipsnius Komisija perdavė valstybėms narėms, kai taikytina, orientacines trajektorijas ir techninę informaciją. Valstybės narės savo nacionalinius vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinius struktūrinius planus turi pateikti ne vėliau kaip 2024 m. rugsėjo 20 d., nebent konkreti valstybė narė ir Komisija susitaria šį terminą pratęsti pagrįstos trukmės laikotarpiui. Vadovaudamosi savo nacionalinėmis teisinėmis sistemomis valstybės narės gali savo vidutinės trukmės laikotarpio planų projektus aptarti savo nacionaliniuose parlamentuose, gali paprašyti nepriklausomų fiskalinių institucijų pateikti nuomonę ir gali konsultuotis su socialiniais partneriais ir kitais nacionaliniais suinteresuotaisiais subjektais;

([4]) 2011 m. lapkričio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1176/2011 dėl makroekonominių disbalansų prevencijos ir naikinimo (OL L 306, 2011 11 23, p. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

([5]) 2024 m. balandžio 12 d. Tarybos rekomendacija dėl euro zonos ekonominės politikos (OL C, C/2024/2807, 2024 4 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1467/97 dėl perviršinio deficito procedūros įgyvendinimo paspartinimo ir paaiškinimo (OL L 209, 1997 8 2, p. 6, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) 2011 m. lapkričio 8 d. Tarybos direktyva 2011/85/ES dėl reikalavimų valstybių narių biudžeto sistemoms (OL L 306, 2011 11 23, p. 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Grynosios išlaidos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punkte: grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus i) palūkanų išlaidas, ii) diskrecines pajamų priemones, iii) Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka Sąjungos fondų pajamas, iv) nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, v) bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vi) vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

(6) 2024 m. Europos semestras toliau evoliucionuoja atsižvelgiant į Priemonės įgyvendinimą. Kad būtų įgyvendinti Europos semestro politikos prioritetai, vis dar itin svarbu visiškai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, nes jie padeda veiksmingai spręsti visus per pastaruosius metus konkrečioms šalims pateiktose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. 2019, 2020, 2022 ir 2023 m. konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos tebėra aktualios ir ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planams, kurie peržiūrėti, atnaujinti arba iš dalies pakeisti pagal Reglamento (ES) 2021/241 14, 18 ir 21 straipsnius;

(7) 2021 m. birželio 18 d. Estija pagal Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 1 dalį Komisijai pateikė savo nacionalinį ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnį Komisija, vadovaudamasi to reglamento V priede pateiktomis vertinimo gairėmis, įvertino ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano aktualumą, efektyvumą, veiksmingumą ir darną. 2021 m. spalio 29 d. Taryba priėmė Įgyvendinimo sprendimą dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo ([9]); 2023 m. birželio 16 d. jis buvo iš dalies pakeistas vadovaujantis Reglamento (ES) 2021/241 18 straipsnio 2 dalimi, kad būtų atnaujintas negrąžintinos finansinės paramos didžiausias finansinis įnašas ir įtrauktas skyrius „REPowerEU“ ([10]). Paramos dalių išmokėjimas priklauso nuo pagal Reglamento (ES) 2021/241 24 straipsnio 5 dalį Komisijos priimamo sprendimo, kad Estija patenkinamai pasiekė Tarybos įgyvendinimo sprendime nustatytas atitinkamas tarpines ir siektinas reikšmes. Kad būtų laikoma, jog tarpinės ir siektinos reikšmės pasiektos patenkinamai, ankstesniosios turi likti nepanaikintos;

(8) 2024 m. balandžio 25 d. Estija pateikė savo 2024 m. nacionalinę reformų programą ir 2024 m. balandžio 30 d. pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1466/97 ([11]) 4 straipsnio 1 dalį – savo 2024 m. stabilumo programą. Pagal Reglamento (ES) 2021/241 27 straipsnį, 2024 m. nacionalinė reformų programa taip pat atspindi Estijos du kartus per metus teikiamas pažangos, padarytos įgyvendinant ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, ataskaitas;

(9) 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė 2024 m. ataskaitą dėl Estijos. Joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant atitinkamas 2019–2023 m. Tarybos priimtas jai skirtas rekomendacijas, ir apžvelgta, kaip ji įgyvendina ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą. Remiantis ta analize, šalies ataskaitoje nurodytos spragos, palyginti su tais uždaviniais, kurie ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane sprendžiami tik iš dalies arba nesprendžiami, taip pat nauji ir kylantys uždaviniai. Be to, joje įvertinta pažanga, Estijos padaryta įgyvendinant Europos socialinių teisių ramstį ir siekiant Sąjungos pagrindinių tikslų užimtumo, įgūdžių ir skurdo mažinimo srityse, taip pat pažanga siekiant Jungtinių Tautų darnaus vystymosi tikslų;

(10) remiantis Eurostato patvirtintais duomenimis, Estijos valdžios sektoriaus deficitas padidėjo nuo 1,0 % BVP deficito 2022 m. iki 3,4 % deficito 2023 m., o valdžios sektoriaus skola padidėjo nuo 18,5 % BVP 2022 m. pabaigoje iki 19,6 % 2023 m. pabaigoje. Kaip paskelbta 2023 m. kovo 8 d. Komisijos komunikate „2024 m. fiskalinės politikos gairės“, Komisija, laikydamasi galiojančių teisės nuostatų ir remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, imasi pirmųjų veiksmų, kad pradėtų deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. 2024 m. birželio 19 d. Komisija paskelbė pranešimą pagal Sutarties 126 straipsnio 3 dalį. Tame pranešime aptarta Estijos biudžeto būklė, nes šalies valdžios sektoriaus deficitas 2023 m. viršijo Sutartyje nustatytą 3 % BVP pamatinę vertę. Pranešime padaryta išvada, kad atsižvelgdama į šį vertinimą ir apsvarsčiusi Ekonomikos ir finansų komiteto nuomonę, parengtą pagal Sutarties 126 straipsnio 4 dalį, 2024 m. liepos mėn. Komisija nesiūlys dėl Estijos pradėti perviršinio deficito procedūros;

(11) 2022 m. liepos 12 d. Taryba rekomendavo ([12]) Estijai imtis veiksmų siekiant 2023 m. užtikrinti, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas atitiktų bendrą neutralios fiskalinės politikos kryptį, atsižvelgiant į tolesnę laikiną ir tikslinę paramą namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, ir iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Estijai rekomenduota būti pasirengusiai einamąsias išlaidas pritaikyti prie kintančios situacijos. Estijai taip pat rekomenduota didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę

([9]) Dok. ST 12532/21 INIT; ST 12532/21 ADD 1.
([10]) 2023 m. birželio 16 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo iš dalies keičiamas 2021 m. spalio 29 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas dėl Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo (dok. ST 9367/2023 INIT; ST 9367/23 ADD 1).
([11]) 1997 m. liepos 7 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo (OL L 209, 1997 8 2, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).
([12]) 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl 2022 m. Estijos nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2022 m. Estijos stabilumo programos (OL C 334, 2022 9 1, p. 44).

pertvarkas, taip pat į energetinį saugumą atsižvelgiant į iniciatyvą „REPowerEU“, be kita ko, naudojantis Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Remiantis Komisijos įverčiais, 2023 m. fiskalinės politikos kryptis buvo skatinamoji ([13]) (toks jos poveikis sudarė 1,6 % BVP) atsižvelgiant į aukštą infliaciją. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimo poveikis fiskalinės politikos krypčiai 2023 m. buvo skatinamasis ir sudarė 1,0 % BVP. Čia įtrauktas išlaidų, susijusių su tikslinėmis skubios paramos priemonėmis namų ūkiams ir įmonėms, kurie labiausiai pažeidžiami dėl energijos kainų šuolių, mažėjimas 0,1 % BVP, taip pat išlaidų, susijusių su laikinosios apsaugos suteikimu iš Ukrainos perkeltiems asmenims, mažėjimas 0,2 % BVP. Todėl nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių einamųjų išlaidų skatinamąjį poveikį 2023 m. tik iš dalies lėmė parama iš Ukrainos bėgantiems žmonėms. Skatinamąjį nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų (atėmus diskrecines pajamų priemones) augimą skatino didesnės viešojo sektoriaus išlaidos darbo užmokesčiui ir pensijoms, taip pat papildomos naujos nuolatinės išlaidų programos, skirtos gynybai, švietimui ir išmokoms vaikams, pajamų pusėje nebuvus atitinkamo proporcingo padidėjimo. Apibendrinant, nacionalinėmis lėšomis finansuojamų pirminių einamųjų išlaidų augimas 2023 m. neatitiko 2022 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacijos. Priemonės dotacijomis ir kitų Sąjungos fondų lėšomis finansuojamos išlaidos 2023 m. sudarė 1,4 % BVP. Nacionalinėmis lėšomis finansuojamos investicijos 2023 m. sudarė 5,8 % BVP, t. y. jų metinis didėjimas nuo 2022 m. sudarė 1,4 procentinio punkto. Estija finansavo papildomas investicijas pasinaudodama Priemonės ir kitų Sąjungos fondų lėšomis. Estija finansavo viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką ir energetinį saugumą, pvz., investicijas į renginių paslaugų ir skaitmeninių vartų verslininkams kūrimą, Žaliojo fondo (kuris investuoja į rizikos kapitalo fondus ir į įmonių nuosavą kapitalą) kapitalizaciją ir elektros energijos tinklo stiprinimą siekiant padidinti atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybos pajėgumus ir prisitaikyti prie klimato kaitos. Tos viešosios investicijos finansuojamos Priemonės lėšomis;

(12) 2024 m. stabilumo programoje teigiama, kad pagal makroekonominį scenarijų, kuriuo grindžiamos biudžeto projekcijos, numatoma, kad realusis BVP augs 0,0 % 2024 m. ir 2,0 % 2025 m., o infliacija pagal suderintą vartotojų kainų indeksą (SVKI) bus 3,6 % 2024 m. ir 2,7 % 2025 m. Numatoma, kad valdžios sektoriaus deficitas padidės iki 3,5 % BVP 2024 m. ([14]) ir 3,0 % BVP 2025 m., o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos padidės iki 22,6 %, o iki 2025 m. pabaigos – iki 24,9 %. Numatoma, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas palaipsniui sumažės iki 2,2 % BVP 2026 m., 1,4 % 2027 m. ir 0,8 % BVP 2028 m. Todėl planuojama, kad 2025 m. valdžios sektoriaus balansas nebus didesnis nei Sutartyje nustatyta 3 % BVP pamatinė vertė. Prognozuojama, kad po 2025 m. valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP padidės iki 26,2 % 2026 m., po to palaipsniui mažės iki 26,0 % 2027 m. ir 25,0 % 2028 m.;

(13) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad realusis BVP mažės 0,5 % 2024 m. ir augs 3,1 % 2025 m., o infliacija pagal SVKI bus 3,4 % 2024 m. ir 2,1 % 2025 m.;

(14) Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2024 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 3,4 % BVP, o valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2024 m. pabaigos turėtų padidėti iki 21,4 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2024 m. daugiausia atspindi valdžios sektoriaus deficito poveikį. Remiantis Komisijos įverčiais, 2024 m. fiskalinės politikos kryptis bus iš esmės neutrali (jos poveikis sudarys 0,1 % BVP);

(15) pagal Komisijos 2024 m. pavasario prognozę, Priemonės negrąžintina parama (dotacijomis) 2024 m., tikėtina, bus finansuojamos išlaidos, sudarančios 0,9 % BVP, palyginti su 0,3 % BVP 2023 m. Išlaidas finansuojant Priemonės dotacijomis atsiras galimybių vykdyti aukštos kokybės investicijas ir našumą skatinančias reformas be tiesioginio poveikio Estijos valdžios sektoriaus balansui ir skolai;

(16) 2023 m. liepos 14 d. Taryba rekomendavo ([15]), kad Estija užtikrintų apdairią fiskalinę politiką, visų pirma ribodama nacionalinėmis lėšomis finansuojamų grynųjų pirminių išlaidų nominalų padidėjimą 2024 m., kad jis neviršytų 4,9 %. Valstybės narės paragintos, vykdant savo 2023 m. biudžetus ir rengiant savo 2024 m. biudžeto planų

([13]) Fiskalinės politikos kryptis apibrėžiama kaip pagrindinės valdžios sektoriaus biudžeto būklės metinio pokyčio matas. Ja siekiama įvertinti ekonominę paskatą, kurią lemia tiek nacionalinėmis, tiek Sąjungos biudžeto lėšomis finansuojama fiskalinė politika. Fiskalinės politikos kryptis vertinama kaip i) vidutinės trukmės laikotarpio potencialaus augimo ir ii) pirminių išlaidų, atėmus diskrecines pajamų priemones (ir neįskaitant su COVID-19 krize susijusių laikinų neatidėliotinų priemonių), bet įskaitant išlaidas, finansuojamas teikiant negrąžintiną paramą (dotacijas) iš Priemonės lėšų ir kitų Sąjungos fondų, pokyčio skirtumas.

([14]) Estijos valdžios institucijos informavo Komisiją, kad vyriausybė pritarė papildomam 2024 m. biudžetui ir 2024 m. birželio 5 d. nusiuntė jį nacionaliniam parlamentui (2024 m. valstybės papildomo biudžeto įstatymas Nr. 456 SE); šis įstatymas pirmą kartą nacionaliniame parlamente svarstytas birželio 10 d., antrą kartą – birželio 14 d., o trečiasis svarstymas buvo numatytas 2024 m. birželio 19 d. Šiomis papildomomis lėšomis numatoma nominalųjį deficitą sumažinti 0,4 % BVP (didžiąją dalį čia sudaro nuolatinis išlaidų sumažinimas, tačiau taip pat numatytos ir pajamas didinančios priemonės).

([15]) 2023 m. liepos 14 d. Tarybos rekomendacija dėl Estijos 2023 m. nacionalinės reformų programos su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Estijos stabilumo programos (OL C 312, 2023 9 1, p. 49).

projektus, atsižvelgti į tai, kad Komisija, remdamasi 2023 m. galutiniais duomenimis, Tarybai pasiūlys pradėti deficito kriterijumi grindžiamas perviršinio deficito procedūras. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad Estijos struktūrinis balansas 2024 m. bus - 0,7 % BVP (palyginti su - 1,3 % BVP 2023 m.), taigi atitiks šalies vidutinio laikotarpio biudžeto tikslą, kuris yra - 0,75 % BVP struktūrinis balansas. Todėl vertinama, kad Estija atitinka Tarybos rekomendaciją;

(17) be to, Taryba rekomendavo, kad Estija imtųsi veiksmų kaip galima greičiau 2023 ir 2024 m. laipsniškai panaikinti galiojančias neatidėliotinas energijos paramos priemones, o su tuo susijusias sutaupytas lėšas panaudoti valdžios sektoriaus deficitui mažinti. Taryba taip pat rekomendavo, kad jei dėl vėl padidėjusių energijos kainų reikėtų imtis naujų paramos priemonių arba toliau taikyti esamas paramos priemones, Estija turėtų užtikrinti, kad tokiomis paramos priemonėmis būtų siekiama apsaugoti pažeidžiamus namų ūkius ir įmones, kad jos būtų fiskaliniu požiūriu prieinamos ir išlaikytų paskatas taupyti energiją. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje įvertinta, kad neatidėliotinų energijos paramos priemonių grynosios biudžeto išlaidos ([16]) 2023 m. sudarys 0,2 % BVP, ir numatoma, kad 2024 ir 2025 m. jos sudarys 0,0 % BVP. Neatidėliotinos energijos paramos priemonės buvo laipsniškai panaikintos 2023 ir 2024 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(18) be to, Taryba taip pat rekomendavo, kad Estija išlaikytų nacionalinėmis lėšomis finansuojamas viešąsias investicijas ir užtikrintų veiksmingą dotacijų pagal Priemonę ir kitų Sąjungos fondų lėšų įsisavinimą, visų pirma siekdama skatinti žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas. Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad nacionalinėmis lėšomis finansuojamos viešosios investicijos padidės nuo 5,8 % BVP 2023 m. iki 6,3 % BVP 2024 m. Tai atitinka Tarybos rekomendaciją;

(19) remiantis iki galutinio prognozės parengimo termino turėta informacija apie politikos priemones ir darant prielaidą, kad politika nesikeis, Komisijos 2024 m. pavasario prognozėje numatoma, kad 2025 m. valdžios sektoriaus deficitas sudarys 4,3 % BVP. Deficito padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi grynąjį gyventojų pajamų mokesčio reformos, dėl kurios, kaip numatoma, sumažės valdžios sektoriaus pajamos, poveikį. Valdžios sektoriaus skolos santykis su BVP iki 2025 m. pabaigos turėtų padidėti iki 24,6 %. Skolos santykio su BVP padidėjimas 2025 m. daugiausia atspindi valdžios sektoriaus deficito poveikį;

(20) Estijos mokestinės pajamos, išreikštos procentine BVP dalimi, 2023 m. išaugo, tačiau yra gerokai mažesnės už Sąjungos vidurkį, todėl lėšų viešosioms sveikatos priežiūros, ilgalaikės priežiūros ir socialinės apsaugos išlaidoms finansuoti yra nedaug. 2022 m. pajamos iš nekilnojamojo turto mokesčių, kurie yra vieni iš mažiausiai ekonomikos augimui kenkiančių mokesčių, sudarė tik 0,3 % BVP, t. y. buvo maždaug septynis kartus mažesnės už Sąjungos vidurkį. Estijoje iš kapitalo mokesčių surinktos pajamos (2,7 % BVP) sudarė mažiau negu trečdalį Sąjungos vidurkio, transporto mokesčiai yra vieni mažiausių Sąjungoje, be to, ji yra viena iš nedaugelio valstybių narių, kuriose netaikomas metinis automobilių mokestis. Be to, mokesčių našta pasiskirsčiusi netolygiai, o būsimos mokesčių reformos turėtų dar labiau padidinti nelygybę. Konkrečiau, 2025 m. pajamų mokesčio tarifo padidinimas nuo 20 % iki 22 %, pagrindinio neapmokestinamojo pajamų dydžio padidinimas ir jo taikymo srities išplėtimas įtraukiant visus pajamų mokesčio mokėtojus turėtų daryti regresinį poveikį. Be to, Estijos darbo pajamų mokestis, nors ir artimas Sąjungos vidurkiui ir sudarantis 17,2 % BVP, yra regresinis, kadangi didesnės pajamos apmokestinamos mažesniu efektyviuoju mokesčio tarifu. 2022 m. viešosios išlaidos socialinei apsaugai sumažėjo ir vis dar yra gerokai mažesnės už Sąjungos vidurkį. Taigi socialinės išmokos yra gana mažos ir jų aprėptis siaura, o senatvės pensijos yra vienos mažiausių Sąjungoje. Bendrųjų viešųjų paslaugų išlaidos siekia 3,7 % BVP, t. y. jos yra beveik dviem trečdaliais mažesnės už Sąjungos vidurkį;

(21) Estija priėmė kelias reformas, kuriomis siekiama pagerinti ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir įperkamumą. Nors reformos vykdomos teisinga linkme, tvarus ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros finansavimas dar nėra užtikrintas. Todėl mokėjimai savo lėšomis tebėra dideli, o nepatenkintas medicininės priežiūros poreikis išaugo. Galimybės naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis visoje šalyje yra nevienodos, visų pirma dėl to, kad savivaldybėse trūksta pajėgumų ir išteklių, kad būtų teikiama pakankamai paslaugų paklausai patenkinti. Nors paklausa nėra visiškai patenkinta, viešosios išlaidos ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros paslaugoms vis dar yra vienos mažiausių Sąjungoje. Be to, tuose sektoriuose trūksta darbo jėgos. Numatoma, kad dėl demografinių pokyčių prieigos prie ilgalaikės priežiūros ir sveikatos priežiūros paslaugų poreikis didės. Todėl būtina užtikrinti pakankamą abiejų sričių finansavimą;

(22) pagal Reglamento (ES) 2021/241 19 straipsnio 3 dalies b punktą ir to reglamento V priedo 2.2 kriterijų, į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą įtraukta daug viena kitą papildančių reformų ir investicijų, kurios turi būti įgyvendintos ne vėliau kaip 2026 m. Tos reformos ir investicijos turėtų padėti veiksmingai spręsti visus atitinkamose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius arba didelę jų dalį. Kad būtų padidintas Estijos ilgalaikis konkurencingumas vykdant žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas, kartu užtikrinant socialinį teisingumą, per šį trumpą laikotarpį labai svarbu sparčiai vykdyti veiksmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant skyrių „REPowerEU“ įgyvendinimą. Siekiant iki 2026 m. rugpjūčio mėn. įvykdyti ekonomikos

([16]) Šis skaičius rodo metines tų priemonių biudžeto išlaidas, įskaitant pajamas ir išlaidas, ir, kai taikytina, atmetus pajamas iš mokesčių, taikomų nenumatytam energijos tiekėjų pelnui.

gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įsipareigojimus, labai svarbu, kad Estija tęstų reformų ir investicijų įgyvendinimą. Kad būtų užtikrinta plataus masto atsakomybė už sėkmingą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įgyvendinimą, itin svarbus tebėra sistemingas vietos ir regionų valdžios institucijų, socialinių partnerių, pilietinės visuomenės ir kitų atitinkamų suinteresuotųjų subjektų dalyvavimas;

(23) per sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio peržiūrą, pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1060 ([17]) 18 straipsnį, Estija iki 2025 m. kovo mėn. turi peržiūrėti kiekvieną programą, remiamą Europos regioninės plėtros fondo (toliau – ERPF), „Europos socialinio fondo +“ (toliau – ESF+), Sanglaudos fondo ir Teisingos pertvarkos fondo (toliau – TPF) lėšomis, atsižvelgdama, be kita ko, į 2024 m. priimtose šaliai skirtose rekomendacijose nustatytus uždavinius ir į nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą. Ta peržiūra yra Sąjungos finansavimo, įtraukto į kiekvieną programą, galutinio paskyrimo pagrindas. Estija padarė pažangą įgyvendindama sanglaudos politikos programas ir Europos socialinių teisių ramstį, tačiau vis dar yra spręstinų uždavinių, o tarp sostinės ir likusios Estijos dalies tebėra skirtumų. Labai svarbu sanglaudos politikos programas įgyvendinti sparčiau. Sanglaudos politikos programose sutarti prioritetai tebėra aktualūs. Itin svarbu didinti įmonių, ypač veikiančių ne metropolinėje zonoje, konkurencingumą ir jų gebėjimą diegti inovacijas. Svarbus prioritetas – didinti privačių ir viešųjų pastatų bei įmonių energijos vartojimo efektyvumą. Tebėra svarbu sudaryti galimybes įsidarbinti taikant aktyvias ir prevencines darbo rinkos priemones ir skatinti sveiką darbo aplinką. Pirmenybę taip pat reikėtų teikti švietimo ir mokymo kokybės gerinimui, veiksmingumo ir atitikties darbo rinkos poreikiams didinimui, mokymosi visą gyvenimą skatinimui, ypač lanksčiam kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui, taip pat aktyviai įtraukčiai ir ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumo, veiksmingumo ir atsparumo didinimui. Atliekant sanglaudos politikos programų laikotarpio vidurio peržiūrą, reikia skirti daugiau dėmesio poreikiams, susijusiems su ilgalaikės priežiūros paslaugų prieinamumu ir kokybe, pirmenybę teikiant savarankiškam gyvenimui. Estija taip pat galėtų pasinaudoti Europos strateginių technologijų platformos, sukurtos Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2024/795 ([18]), teikiamomis galimybėmis, visų pirma susijusiomis su investicijomis į nulinio balanso technologijų gamybą ir pramonės pertvarkos rėmimu, pavyzdžiui, giliųjų technologijų inovacijų, žaliųjų ir skaitmeninių technologijų ir biomedicinos srityse. Estija taip pat galėtų padidinti pajėgumus perdirbti retųjų žemių metalus ir dalyvauti šios srities mokslinių tyrimų ir plėtros veikloje;

(24) be ekonominių ir socialinių uždavinių, kurie sprendžiami ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planu ir naudojantis kitais Sąjungos fondais, Estijai kyla tam tikrų papildomų uždavinių, susijusių su socialine apsauga, efektyviu išteklių naudojimu ir įgūdžiais;

(25) socialinė apsauga, skirta vyresnio amžiaus žmonėms, asmenims su negalia ir asmenims, kurie dirba nestandartinių formų ir trumpalaikį darbą, tebėra silpna. Todėl asmenų su negalia, kuriems gresia skurdas ir socialinė atskirtis, dalis 2022 m. ne tik padidėjo, bet ir buvo antra pagal dydį Sąjungoje. Skurdo senatvėje rodiklis didėjo ir 2022 m. buvo vienas didžiausių Sąjungoje, daugiausia dėl to, kad pensijos vis dar yra mažos, palyginti su darbo pajamomis. Neadekvati socialinės apsaugos sistema lemia didelę ir vis didėjančią pajamų nelygybę, nors pastaraisiais metais padėtis šiek tiek pagerėjo. Maža bedarbio pašalpų aprėptis, visų pirma asmenims, kurie dirba nestandartinių formų ir trumpalaikį darbą, didina pajamų nelygybę ir skurdą. Nors pagal Estijos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą bedarbio pašalpų mokėjimo trukmė buvo pakoreguota, aprėpties išplėtimas dar nėra įgyvendintas. Didėjanti nelygybė yra susijusi su dideliu kainų ir pragyvenimo išlaidų augimu, tačiau socialinės išmokos ir minimalusis darbo užmokestis atitinkamai nepadidėjo. Dėl praeityje buvusios didelės ir nuolatinės infliacijos pablogėjo mažas pajamas gaunančių namų ūkių padėtis ir numatoma, kad dėl 2024–2025 m. mokesčių reformų ji toliau blogės. Užtikrinus tinkamas poveikio švelninimo priemones, be kita ko, susijusias su pensijomis, ir didinant socialinės apsaugos sistemos adekvatumą, būtų galima sumažinti skurdą ir nelygybę. Visos šios priemonės taip pat padėtų remti aukštynkryptę socialinę konvergenciją, kaip rodo Komisijos 2024 m. atlikta antrojo etapo šalių analizė, pagrįsta socialinės konvergencijos sistemos elementais. Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 3 straipsnio 3 dalies b punktą, Europos semestras turi apimti Komisijos vykdomą užimtumo gairių įgyvendinimo priežiūrą, *inter alia*, pasitelkiant socialinei konvergencijai kylančios rizikos nustatymo sistemą;

([17]) 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (OL L 231, 2021 6 30, p. 159, http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([18]) 2024 m. vasario 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/795, kuriuo sukuriama Europos strateginių technologijų platforma (STEP) ir iš dalies keičiami Direktyva 2003/87/EB bei reglamentai (ES) 2021/1058, (ES) 2021/1056, (ES) 2021/1057, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) 2021/1060, (ES) 2021/523, (ES) 2021/695, (ES) 2021/697 ir (ES) 2021/241 (OL L, 2024/795, 2024 2 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

(26) Estijos energijos rūšių derinyje tebėra didelė degiųjų skalūnų dalis, o tai trukdo žaliajai pertvarkai. Reikia toliau plėtoti atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą, kad būtų galima palaipsniui atsisakyti degiųjų skalūnų ir kartu išlaikyti aukštą energetinės nepriklausomybės lygį. Degiųjų skalūnų pramonė ne tik daro žalą aplinkai, bet ir sudaro 90 % Estijos pavojingųjų atliekų. Estijos išteklių našumo rodikliai yra vieni mažiausių tarp valstybių narių, o tai iš dalies galėtų lemti daug išteklių reikalaujanti šalies degiųjų skalūnų pramonė ir apskritai daug išteklių reikalaujanti pramonės sistema. Išteklių našumas padidėjo nežymiai – nuo 1 EUR/kg sunaudotų išteklių iki 1,1 EUR/kg – ir 2022 m. išliko mažesnis nei pusė Sąjungos vidurkio. Žemės naudojimo, žemės naudojimo keitimo ir miškininkystės sektoriai nebe sugeria CO_2, o jį išskiria. Miškininkystės sektoriui būdingas didelis medžių kirtimo mastas ir nedidelė išteklių valorizacija. Estijai būtų naudinga didinti tvarios miškotvarkos veiksmingumą, tęsiant perėjimą prie žiedinės ekonomikos, ir gerinti atliekų tvarkymą. Be to, išteklių našumas yra vienas iš Estijos trūkumų kalbant apie šalies inovacinį pajėgumą. 2022 m. Ekologinių inovacijų rezultatų suvestinėje Estija užėmė 13 vietą (115,5 balo, kai Sąjungos vidurkis buvo 121,5 balo, santykinai su 2013 m. Sąjungos vidurkiu, kuriam priskirta 100 balų). Ekologinių inovacijų ir biožaliavinės ekonomikos inovacijų skatinimas siekiant tvariai naudoti gamtos išteklius padės padidinti Estijos išteklių našumą ir konkurencingumą;

(27) daugelyje sektorių esama įgūdžių trūkumo ir jų pasiūlos ir paklausos neatitikties, todėl mažėja Estijos konkurencingumas. Įmonės nurodė, kad kvalifikuotų darbuotojų trūkumas yra kliūtis investicijoms ir eksporto potencialui. Trūksta kvalifikuotos darbo jėgos, yra didelė įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis ir tuo pat metu sparčiai auga darbo užmokestis ir padidėjo vienetui tenkančios darbo sąnaudos. Tiek dėl žaliosios, tiek dėl skaitmeninės pertvarkos padidėjo specializuotų įgūdžių turinčių darbuotojų paklausa, o sveikatos priežiūros ir švietimo srityse darbo jėgos vis dar labai trūksta ir padėti dar pablogina darbo jėgos senėjimas. Be to, palyginti didelis mokyklos nebaigusių asmenų ir aukštojo mokslo įstaigų nebaigusių asmenų skaičius lemia tai, kad nepakanka kvalifikuotų absolventų. Ši problema itin aktuali regionuose, nes į kaimo ir atokias vietoves sunkiau pritraukti kvalifikuotus specialistus. Įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktį būtų galima sumažinti toliau didinant švietimo ir mokymo sistemos atitiktį darbo rinkos poreikiams, investuojant į profesinį orientavimą, mažinant vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumą, didinant perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo galimybes ir geriau numatant įgūdžių poreikius. Atsižvelgiant į tai, kad ekonomika turi persiorientuoti į didelės pridėtinės vertės veiklą, taip pat padėtų geresni būdai, kaip išlaikyti ir pritraukti specialistų;

(28) atsižvelgdama į euro zonos valstybių narių ekonomikų glaudžias tarpusavio sąsajas ir jų kolektyvinį indėlį į ekonominės ir pinigų sąjungos veikimą, 2024 m. Taryba rekomendavo euro zonos valstybėms narėms, be kita ko, įgyvendinant savo ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planus, imtis veiksmų 2024 m. rekomendacijai dėl euro zonos įgyvendinti. Estijos atveju 1, 2, 3 ir 4 rekomendacijos padeda įgyvendinti pirmą, antrą, trečią ir ketvirtą rekomendacijas, išdėstytas 2024 m. rekomendacijoje dėl euro zonos,

REKOMENDUOJA Estijai 2024 ir 2025 m. imtis šių veiksmų:

1. Laiku pateikti vidutinės trukmės laikotarpio fiskalinį struktūrinį planą. Laikantis reformuoto Stabilumo ir augimo pakto reikalavimų, grynųjų išlaidų ([19]) augimą 2025 m. apriboti iki tokio tempo, kuris padėtų, *inter alia*, vidutinės trukmės laikotarpiu valdžios sektoriaus deficitą sumažinti, kad jis nesiektų Sutartyje nustatytos 3 % BVP pamatinės vertės, o valdžios sektoriaus bendrąją skolą išlaikyti apdairaus lygio. Išplėsti mokesčių bazę ir gerinti galimybes naudotis sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugomis bei jų finansavimą.

2. Toliau sparčiai ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, įskaitant skyrių „REPowerEU“, užtikrinant, kad reformos ir investicijos būtų užbaigtos iki 2026 m. rugpjūčio mėn. Sparčiau įgyvendinti sanglaudos politikos programas. Atliekant tų programų laikotarpio vidurio peržiūrą toliau daugiausia dėmesio skirti sutartiems prioritetams, imtis veiksmų, kad būtų geriau tenkinami ilgalaikės priežiūros sektoriaus poreikiai, kartu apsvarstant Europos strateginių technologijų platformos iniciatyvos teikiamas galimybes didinti konkurencingumą.

3. Stiprinti socialinę apsaugą, be kita ko, sprendžiant skurdo senatvėje problemą ir plečiant bedarbio pašalpų sistemos aprėptį, visų pirma įtraukiant tuos, kurie dirba trumpalaikį ir nestandartinių formų darbą.

([19]) Pagal Reglamento (ES) 2024/1263 2 straipsnio 2 punktą, grynosios išlaidos – valdžios sektoriaus išlaidos, atėmus palūkanų išlaidas, diskrecines pajamų priemones, Sąjungos programų išlaidas, kurios visiškai atitinka pajamas iš Sąjungos fondų, nacionalines išlaidas bendram Sąjungos finansuojamų programų finansavimui, bedarbio pašalpų išlaidų ciklinius elementus ir vienkartines bei kitas laikinąsias priemones.

4. Sumažinti degiųjų skalūnų dalį energijos rūšių derinyje ir didinti išteklių našumą įgyvendinant biožaliavinės ekonomikos inovacijas. Didinti darbo našumą ir įgūdžių pasiūlą vykdant perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą, taip pat geriau pritraukiant ir išlaikant talentus.

Priimta Liuksemburge 2024 m. spalio 21 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

NAGY I.